

Miejsce
na naklejkę
z kodem

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM GEOGRAFIA

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron (zadania 1–33) oraz barwną mapę. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj tylko długopisu/pióra z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z linijki.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **60 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Do rozwiązania zadań od 1 do 8 wykorzystaj barwną mapę Beskidu Żywieckiego oraz własną wiedzę.

Zadanie 1. (2 pkt)

Powierzchnia Babiegórskiego Parku Narodowego na mapie wynosi 136 cm².

Na podstawie skali mapy oblicz rzeczywistą powierzchnię parku.

Obliczenia:

Powierzchnia parku: ..... km²

Zadanie 2. (2 pkt)

Odszukaj na mapie i wpisz do tabeli nazwy opisanych obiektów.

	Opis obiektu	Nazwa obiektu
A	Obiekt sakralny i architektoniczny leżący na południowy wschód od szczytu Świniarka (pole D4, 5).	
B	Szczyt o wysokości 864 m n.p.m. położony w zachodniej części Babiegórskiego Parku Narodowego.	
C	Staw leżący na wschód od Diablaka (pole D7).	
D	Zabytkowy obiekt położony na południowy zachód od miejscowości Czatoża (pole C4, 5).	

Zadanie 3. (1 pkt)

Podkreśl nazwę szczytu, na który należy się udać z miejscowości Wilczna (pole C4), aby najszybciej zaobserwować wschód Słońca.

- A. Jaworzyna (pole E6)
- B. Mokry Kozub (pole C5)
- C. Kiczorka (pole E3)
- D. Świniarka (pole D4, 5)

Zadanie 4. (1 pkt)

Oblicz wysokość, którą pokona turysta idący z Diablaka (pole D7) czerwonym szlakiem do punktu widokowego na Sokolicy (pole E6).

Obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 5. (2 pkt)

W podanym tekście skreśl informacje nieprawdziwe tak, aby powstał tekst prawdziwy.

Beskid Żywiecki jest zaliczany do **Karpat Wschodnich/ Karpat Zachodnich**. Powstał w orogenezie alpejskiej w **kredzie/ neogenie**. To typowe góry **zrębowe/ fałdowe**.

Skały budujące to pasmo stanowią zespół naprzemianległych skał **magmowych i osadowych/ osadowych i metamorficznych**. Ten pakiet jest często nazywany **fliszem/ zlepińcem**.

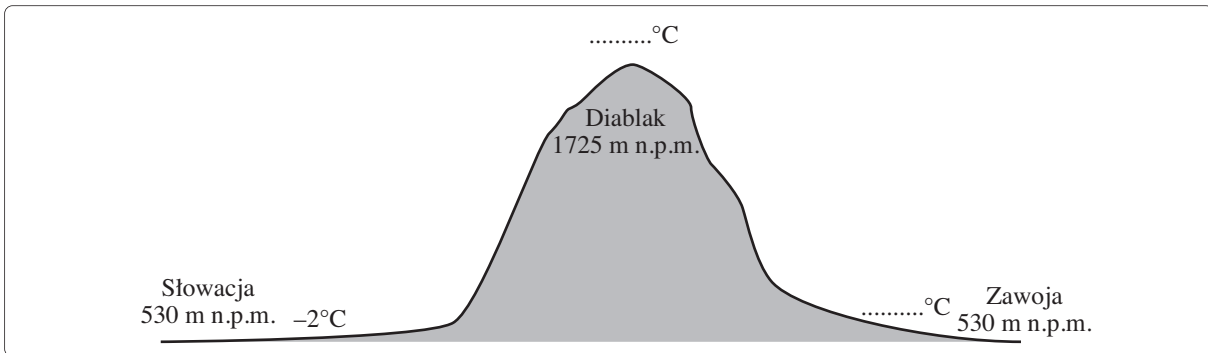
Dominująca formacja roślinna w szczytowych partiach pasma Babiej Góry to **hale/ kosodrzewina**.

Zadanie 6. (2 pkt)

W Karpatach typowym wiatrem lokalnym jest wiatr halny, zaliczany do wiatrów fenowych.

Podany schemat przedstawia sytuację fenową. Powietrze wędrujące ze Słowacji do Polski zmienia temperaturę.

Oblicz temperaturę powietrza nad Diablakiem (1725 m n.p.m.) i w miejscowości Zawoja Centrum. Następnie otrzymane wyniki wpisz w odpowiednich miejscach na schemacie.

Obliczenia:

Zadanie 7. (2 pkt)

Prześledź przebieg czarnego szlaku od miejscowości Węcza (pole C2) do miejscowości Wilczna-Składy (pole C4). Następnie wymień pięć różnych elementów zagospodarowania turystycznego znajdujących się wzdłuż tej trasy.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 8. (2 pkt)

Współrzędne geograficzne miejscowości Zawoja wynoszą $\varphi = 49^{\circ}40'N$, $\lambda = 19^{\circ}30'E$.

Oblicz czas słoneczny oraz zimowy czas urzędowy dla tej miejscowości, wiedząc, że w Londynie ($\lambda = 0^{\circ}$) jest 18.00.

Obliczenia:

Czas słoneczny: .....

Czas zimowy: .....

Zadanie 9. (2 pkt)

Rozpoznaj opisane parki narodowe Polski i zapisz w wyznaczonych miejscach ich nazwy.

A. Ten park znajduje się w najzimniejszej krainie Polski. Występuje tu krajobraz polodowcowy, czyli bardzo wiele jezior o różnym kształcie, powierzchni i głębokości, a także torfowiska i pola sandrowe. Symbolem tego parku jest bóbr.

.....

B. Ten park chroni pierwotną puszcę (głównie grąd). Jest siedliskiem restytuowanego zwierzęcia, będącego symbolem ochrony środowiska w Europie.

.....

C. Jest najmniejszym parkiem narodowym Polski. Swoim zasięgiem obejmuje dolinę jednej rzeki. Symbolem parku jest nietoperz zimujący w licznych jaskiniach, które znajdują się na tym terenie.

.....

D. Ten park leży na granicy trzech państw. Każdy z tych krajów wydzielił część istniejącego euro-parku. Charakteryzuje się pięknymi połoninami i występowaniem olszy zielonej, które zajmują miejsce kosodrzewiny i hał, normalnie występujących na tej wysokości w Karpatach.

.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Oblicz współrzędne geograficzne punktu, w którym:

- A. Słońce góruje w południe 23 września na wysokości $41^{\circ}25'$ po południowej stronie niebosłonu.
B. czas słoneczny jest wcześniejszy o 3 h 44 min od czasu południka 0° .

Obliczenia:

$\varphi = \dots\dots\dots$ $\lambda = \dots\dots\dots$

Zadanie 11. (1 pkt)

Spośród podanych wzorów podkreśl ten, który należy wykorzystać do obliczenia wysokości Słońca w południe 22 czerwca na Przylądku Igielnym (Agulhas).

- A. $h = 90^{\circ} - \varphi$
B. $h = 90^{\circ} - \varphi - 23^{\circ}27'$
C. $h = 90^{\circ} - \lambda$
D. $h = 90^{\circ} - \varphi + 23^{\circ}27'$

Zadanie 12. (2 pkt)

Na podstawie informacji zamieszczonych w tabeli uzupełnij zdania.

Średnie miesięczne temperatury powietrza w Poznaniu												
Miesiące	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
średnia temperatura (°C)	-1,8	-1,2	2,5	7,5	13	16,7	18	17,4	13,4	8,7	3,6	0,1

- A. Roczna amplituda temperatury wynosi .....
- B. W Poznaniu klimatyczne lato trwa ..... miesięcy.

Zadanie 13. (2 pkt)

Wymień po dwa pozytywne i negatywne skutki występowania pływów wód morskich dla gospodarczej działalności człowieka.

Skutki pozytywne:

1. ....
2. ....

Skutki negatywne:

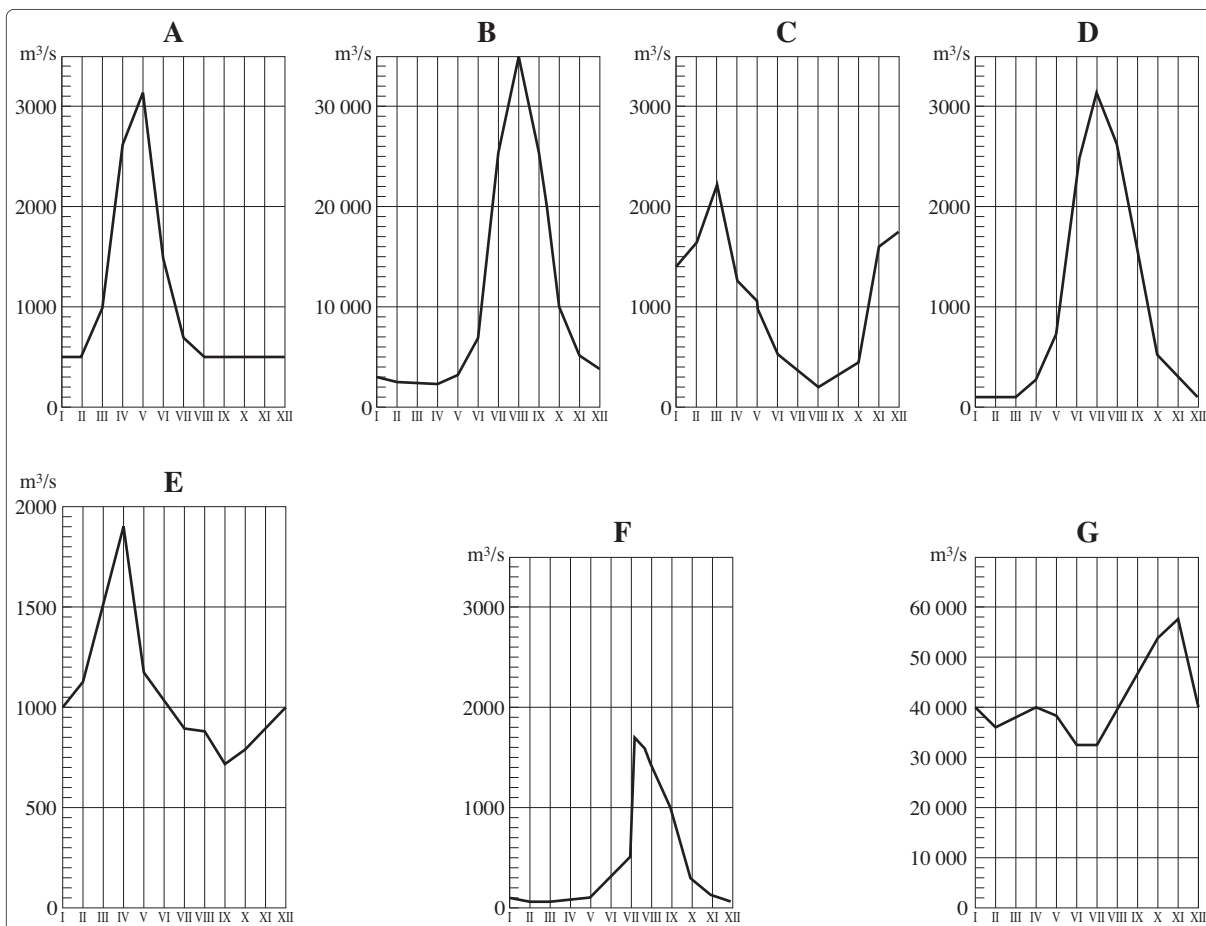
1. ....
2. ....

Zadanie 14. (2 pkt)

Podane wykresy przedstawiają stan wody w wybranych rzekach.

Uzupełnij tabelę. Dopasuj wykresy stanu wód do podanych rzek oraz przyporządkuj wymienione

typy klimatu. równikowy wybitnie wilgotny, podrównikowy, zwrotnikowy morski, podzwrotnikowy, umiarkowany morski, umiarkowany przejściowy, umiarkowany kontynentalny

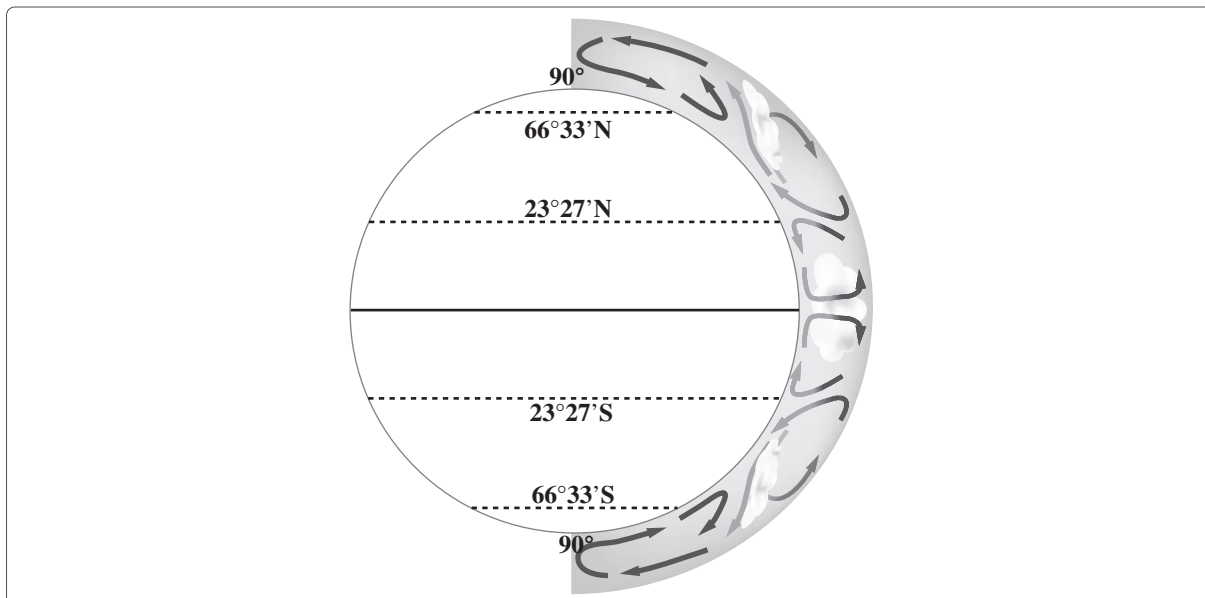

Rzeka	Typ klimatu	Wykres stanów wody w rzece
Ebro, Duero, Tyber		
Kongo, Amazonka		
Ganges, Jangcy, Huang-ho		
Wisła, Odra, Łaba		

Zadanie 15. (1 pkt)

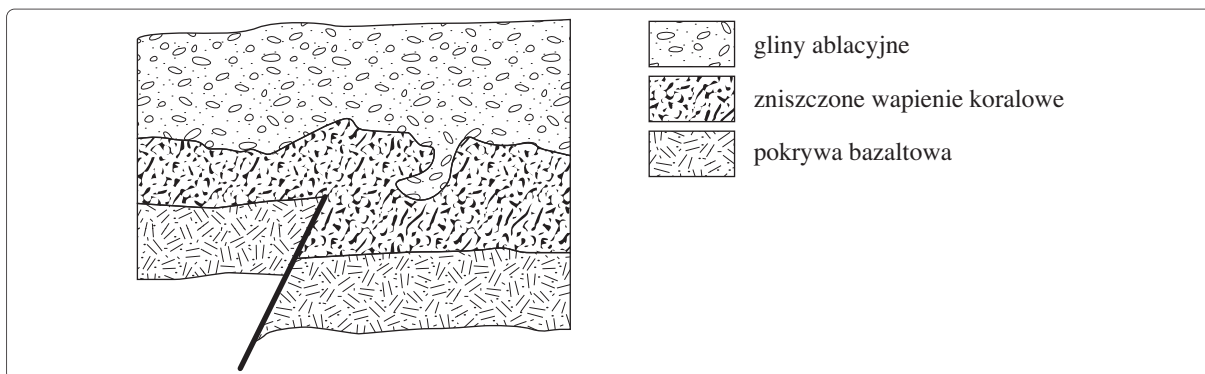
Schemat przedstawia globalną cyrkulację atmosfery.

Zaznacz na schemacie literą A komórkę Hadleya półkuli południowej i literą B komórkę Ferrela półkuli północnej.

Zadanie 16. (2 pkt)

Po przeanalizowaniu przekroju geologicznego ustal kolejność wydarzeń, która doprowadziła do takiego układu warstw skalnych. Posłuż się oznaczeniami literowymi określeń i wpisz je w odpowiednie miejsce w ciągu schematu.

A. wylew magmy	E. transgresja morska
B. działalność korazji	F. wietrzenie chemiczne (kras)
C. drgania skorupy ziemskiej	G. erozja rzeczna
D. akumulacja eoliczna	H. zlodowacenie

Zadanie 17. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę. Przyporządkuj wskazanym formom rzeźby określone czynniki rzeźbotwórcze oraz procesy rzeźbotwórcze przez nie powodowane.

Forma rzeźby	Czynnik rzeźbotwórczy	Proces rzeźbotwórczy
delta	wody płynące (rzeka)	akumulacja
oz		
klif		
muton (baraniec)		
meander		
barchan		

Zadanie 18. (2 pkt)

Rozpoznaj opisane formacje roślinne i zapisz ich nazwy.

A. Krzewinki, zioła i lasy zimozielone są typowe dla tej formacji. Występuje w niej oleander, mirt, cyprys i jałowiec. Ciekawym przykładem drzewa iglastego jest pinia. Ta formacja ma wiele lokalnych nazw.

.....

B. Jest to największe wielogatunkowe zbiorowisko roślin. Wegetacja trwa w nim przez cały rok, a wielopiętrowa budowa wymusiła wśród roślin cechy przystosowawcze. Do najbardziej reprezentatywnych należą storczyki, hebanowce i liany.

.....

C. Obszary bezdrzewne porasta roślinność trawiasta o charakterze zwartej lub rosnącej kępkami darni. Często występują tu rośliny zielone, kłączowe i cebulkowe. Okres suchego lata wstrzymuje wegetację, a zimowa pokrywa śniegu pozwala co roku odnowić się roślinności.

.....

D. Jest to odmiana lasu liściastego, w Europie rosnąca wzdłuż rzek.

.....

Zadanie 19. (2 pkt)

Uzupełnij tabelę, wykorzystując podane określenia.

rabin, Biblia, meczet, Weda, pop, mandira, cerkiew, judaizm, hinduizm, zbór, mułła, pastor, Tora, islam

Religia	Świątynia	Duchowny	Święta księga
			Koran
prawosławie			
	synagoga		
protestantyzm			

Zadanie 20. (2 pkt)

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli oblicz przyrost rzeczywisty w państwie X. Wynik podaj w promilach.

Liczba mieszkańców (w tys.)	Liczba urodzeń (w tys.)	Liczba zgonów (w tys.)	Emigracja (w tys.)	Imigracja (w tys.)
38 641	368	363	24	6,5

Obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 21. (2 pkt)

Po zapoznaniu się z tekstem dotyczącym demografii Chin oraz na podstawie własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Głównym problemem Chin jest ogromna i stale rosnąca liczba ludności. Rząd kontroluje tam liczbę urodzeń. Od 20 lat stosuje obostrzenia polegające na tym, że każde małżeństwo może mieć tylko jedno dziecko. Taka polityka pozwoliła zapobiec wzrostowi ludności o 400 milionów. Jednak liczba ludności Chin i tak jest ogromna – wynosi 1,3 miliarda, a w latach 2030–2050 wzrośnie do 1,5 miliarda. Chińczycy stanowią jedną szóstą ludności świata, a powierzchnia uprawna tego kraju to tylko 7 procent światowej. Coraz więcej zamożnych Chińczyków jest gotowych ponieść koszt wysokich kar za posiadanie więcej niż jednego dziecka. W 2004 roku było w Chinach 10 milionów więcej mężczyzn niż kobiet, a w przyszłych latach różnica wzrośnie o kolejny milion. Prognozy na lata 2020–2030 zapowiadają nawet 30-milionową dysproporcję płci, co stanowi nie lada problem społeczny.

A. Wyjaśnij, dlaczego nakazowa polityka władz chińskich dotycząca jednego dziecka jest negatywnie oceniana przez światową opinię publiczną.

.....

.....

B. Podaj dwie konsekwencje społeczne lub ekonomiczne pogłębiającego się zniekształcenia piramidy ludności Chin.

1. ....

2. ....

Zadanie 22. (2 pkt)

Wyjaśnij w jednym zdaniu pojęcie rolnictwa ekologicznego. Napisz, dlaczego ten kierunek w rozwoju rolnictwa napotyka na duże trudności, nawet w krajach wysokorozwiniętych.

.....

.....

.....

Zadanie 23. (3 pkt)

Zapoznaj się z tabelą, a następnie wykonaj polecenia.

Państwo	Eksport zbóż		Państwo	Import zbóż	
	w mln ton	w %		w mln ton	w %
Ogółem	269,7	100,0	Ogółem	275,2	100,0
USA	88,7	32,2	Japonia	27,3	9,6
Francja	27,4	9,9	Meksyk	13,0	4,8
Australia	25,9	9,4	Korea Płd.	12,1	4,5
Argentyna	21,4	7,8	Włochy	9,9	3,7
Kanada	19,0	6,9	Chiny	9,7	3,6
Tajlandia	11,0	4,0	Hiszpania	9,1	3,4
Niemcy	8,2	3,0	Holandia	7,9	2,9
Indie	8,2	3,0	Algieria	7,0	2,6
Ukraina	7,6	2,8	Malezja	6,9	2,6
Brazylia	6,2	2,4	Egipt	6,8	2,5

Źródło: K. Kuciński (red.), *Geografia. Kompendium w zarysie i danych*. Warszawa 2007, s. 302

A. Wymień trzech największych eksporterów zbóż. Podaj dwie przyczyny tak dużego eksportu.

.....

.....

.....

B. Wyjaśnij, dlaczego w grupie importerów znalazły się Hiszpania i Holandia, które są krajami o bardzo dobrze rozwiniętym rolnictwie.

.....

.....

.....

C. Spośród eksporterów zbóż wskaż trzy kraje, dla których charakterystyczna jest ekstensywna gospodarka rolna.

.....

.....

Zadanie 24. (2 pkt)

Szansą na zmniejszenie uzależnienia się gospodarki narodowej od ropy naftowej jest stosowanie biopaliw uzyskiwanych dzięki produkcji rolnej. Mogą one być wykorzystane bezpośrednio do spalania (alkohol lub lekkie oleje rafinowane) albo dodawane jako komponent do benzyny, zmniejszając jej zużycie. **Wymień dwie pozytywne i dwie negatywne konsekwencje stosowania biopaliw.**

Konsekwencje pozytywne:

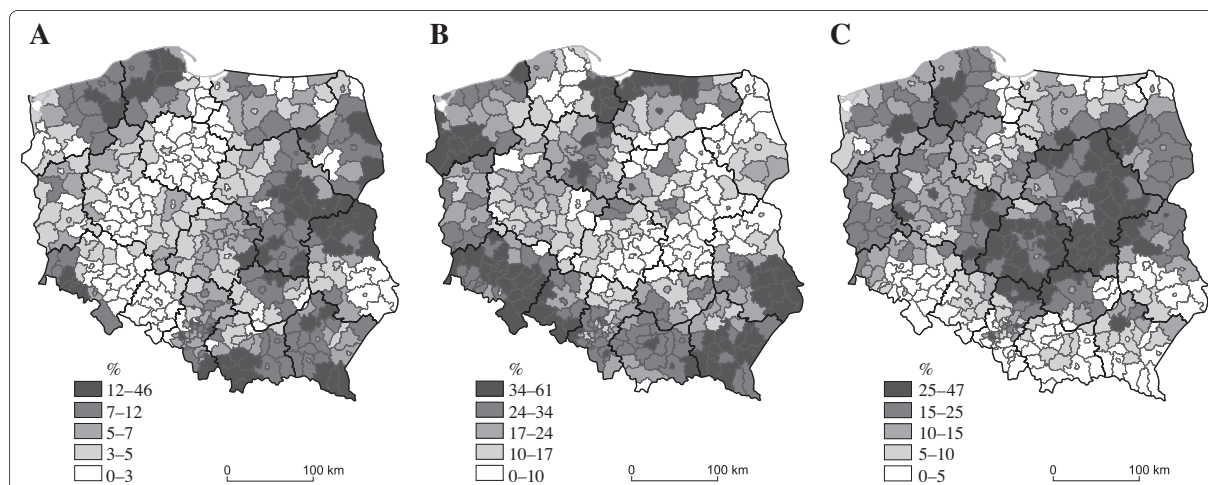
1. ....
2. ....

Konsekwencje negatywne:

1. ....
2. ....

Zadanie 25. (1 pkt)

Na mapach przedstawiono udział pszenicy, żyta i owsa w ogólnej powierzchni zasiewów. **Na podstawie map i własnej wiedzy uzupełnij zdanie.**

Rozmieszczenie upraw pszenicy przedstawiono na mapie .....

Zadanie 26. (2 pkt)

Wskaż dwa argumenty przemawiające za stosowaniem żywności genetycznie zmodyfikowanej (GMO) i dwa argumenty przeciw jej stosowaniu.

Argumenty za:

1. ....
2. ....

Argumenty przeciw:

1. ....
2. ....

Zadanie 27. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego miernikiem rozwoju gospodarczego świata nie jest globalna produkcja energii elektrycznej, lecz jej ilość w przeliczeniu na mieszkańca.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 28. (2 pkt)

Podaj po jednym ważnym czynnikiem lokalizacji dla każdego z wymienionych zakładów przemysłowych.

Huta Aluminium „Konin”:

.....

Huta Miedzi „Głogów”:

.....

Zadanie 29. (2 pkt)

A. Wymień dwa sposoby pozyskiwania siarki jako ważnego surowca chemicznego.

1. ....
2. ....

B. Wyjaśnij, dlaczego Polska przestała być światowym eksporterem siarki, jakim była w latach 70.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 30. (1 pkt)

Wymień trzy niekorzystne cechy wykorzystywania energii geotermicznej.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 31. (2 pkt)

W Polsce pomimo korzystnych warunków rozwoju transport śródlądowy przewozi zaledwie 0,5% ogółu przewożonych w kraju ładunków.

Podaj dwie ważne przyczyny takiej sytuacji.

1. ....
2. ....

Zadanie 32. (2 pkt)

W ciągu wielowiekowego rozwoju kolei na świecie zastosowano ponad 80 różnego rodzaju rozstawów szyn od 187 mm do 3000 mm. Ustalono, że normalnotorowy rozstaw to 1435 mm. Taki rozstaw stosuje większość państw i stanowi on ponad 60% światowej długości linii kolejowych. Na koleje wąskotorowe przypada około 22 % wszystkich linii. Są one stosowane w krajach afrykańskich (80% linii na kontynencie), Ameryce Południowej (60% linii) i Australii (50%). W wielu krajach, na przykład Brazylii, Japonii czy Szwajcarii, stanowią jedyną formę. Szeroki tor dominuje zaś w Rosji, Finlandii, Hiszpanii i Portugalii.

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wymień po dwie przyczyny skłaniające do budowy podanych linii.

Koleje wąskotorowe:

1. ....
2. ....

Koleje szerokotorowe:

1. ....
2. ....

Zadanie 33. (2 pkt)

Zapoznaj się z materiałem źródłowym, a następnie wykonaj polecenia.

Początki rozwoju turystyki na Malediwach przypadają na lata 70. XX wieku. Aby umożliwić szerszy kontakt ze światem, wybudowane dopiero w 1968 roku lotnisko w latach 80. powiększono, usypując dwie sztuczne wyspy. Obecnie rokrocznie odwiedza ten rejon ponad 0,5 mln turystów. Ośrodki turystyczne (resorty) powstają na bezludnych wyspach. Brak wody słodkiej i mała powierzchnia wysp (przeciętnie ok. 25 ha) nie sprzyjają turystyce, dlatego środowisko przyrodnicze wysp przekształca się niemal całkowicie. Buduje się przystań, tworzy się sztuczną plażę i broni się jej przed erozją. Większość palm zostaje wycięta, bowiem spadające orzechy kokosowe stanowiłyby zagrożenie dla turystów. Trzebi się nadbrzeżne gęstwiny pandanusów i chlebowców, a sadi krzewy ozdobne. Na niektórych wyspach powstają duże ogrody warzywne. Ziemię uprawną sprowadza się z Indii i Bangladeszu.

Od początku 1980 r. narzucono ścisłą, niemal kompletną separację resortów od Malediwijszczyków. Turystyci na zamieszkałych przez nich wyspach przebywają zaledwie 2–3 razy w tygodniu na krótkich wycieczkach. Większość personelu to cudzoziemcy z Indii, Sri Lanki i Bangladeszu.

Miejscowym kobietom zakazano pobytu w resortach po godzinie 18.00. Podobny zakaz obowiązuje cudzoziemców na wyspach nieturystycznych. W resortach wolno konsumować alkohol, lecz poza nim jest to zabronione. Czas urzędowy na tych wyspach różni się o 2 godziny od czasu urzędowego Malediów, aby turyści mogli dłużej spać, a do kolacji zasiadać o zachodzie słońca.

Źródło: J. Makowski (red.), *Geografia regionalna Świata*, Warszawa 2006, s.309

A. Wykaż, podając dwa argumenty, że rozwój usług turystycznych zmienił środowisko Malediów.

1. ....
2. ....

B. Podaj nazwę religii, która zakazuje spożywania alkoholu oraz kobietom – wyznawczyniom tej religii – utrudnia kontakty z cudzoziemcami.

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)